

Õiguskantsler

Minister Hanno Pevkur
Justiitsministeerium
info@just.ee

Teie 30.07.2013 nr 10-2/13-6239

Meie 11.10.2013 nr 7-4/130811/1304363

Soovitus õiguspärasuse ja hea halduse tava järgimiseks Pöördumisele vastamine

Austatud härra minister

Minu poole pöördus avaldusega Viru Vanglas viibinud kinnipeetav [] (edaspidi lühidalt avaldaja), kes palus kontrollida, kas Justiitsministeerium järgis tema poolt 25.02.2013 Justiitsministeeriumile esitatud pöördumisele vastamisel põhiõiguste ja –vabaduste tagamise põhimõtet ning hea halduse tava.

Olles tutvunud avaldaja pöördumisega, Teie vastusega minu teabe nõudmisele ja asjassepuutuvate õigusnormidega, leian, et Justiitsministeerium ei järginud põhiõiguste ja –vabaduste tagamise põhimõtet ning hea halduse tava, kui jättis avaldaja pöördumisele seaduses sätestatud aja jooksul ja osadele avaldaja pöördumises esitatud küsimustele vastamata.

Tagamaks edaspidi isikute pöördumistele korrektne vastamine, soovitan avaldaja pöördumisega toimunud analüüsida ja võtta vajadusel tarvitusele meetmed, et edaspidi jõuaksid ministeeriumis isikute pöördumised tervikuna vastuse koostajani.

Minu hinnangul ei ole Justiitsministeerium senini vastanud avaldaja 25.02.2013 selgitustaotluses esitatud küsimustele neli, viis ega üheksa, mistõttu palun avaldajale anda nendes küsimustes täiendav vastus.

Järgnevalt põhjendan oma seisukohta.

I Asjaolud ja menetluse käik

1.1. Avaldaja pöördumise sisu

1. Avaldaja palus õiguskantsleril kontrollida, kas Justiitsministeerium järgis tema poolt kirjeldatud juhtumil põhiõiguste ja –vabaduste tagamise põhimõtet ning hea halduse tava.
2. Avaldaja väitis, et esitas 25.02.2013 Justiitsministeeriumile selgitustaotluse, milles palus selgitust Justiitsministeeriumi vanglate osakonna tegevuse kohta ning teavet nende antud haldusaktidest.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

3. Avaldaja kirjutas, et Justiitsministeeriumi 06.05.2013 vastuses nr 11-7/13-236-47 vastatakse vaid ühele küsimusele esitatud kümnest. Avaldaja ei täpsustanud, millisele küsimusele on tema hinnangul vastatud ja millistele on jäänud vastamata. Avaldaja on lisanud oma pöördumisele Justiitsministeeriumile 25.02.2013 esitatud selgitustaotluse koopia ja Justiitsministeeriumi 06.05.2013 vastuse nr 11-7/13-236-47 koopia. Selgitustaotluse koopiast võib järeldada, et see registreeriti Justiitsministeeriumis 27.02.2013.
4. Avaldaja leidis, et Justiitsministeerium on täiesti teadlikult piiranud tema Eesti Vabariigi põhiseaduse §-st 44 ja §-st 46 tulenevat õigust. Samuti on Justiitsministeerium tema hinnangul eiranud seaduses sätestatud imperatiivset normi (märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse § 6).
5. Võtsin avaldaja pöördumise menetlusse ja pöördusin 21.06.2013 teabe nõudmisega nr 7-4/130811/1302840 avaldajale vastamise küsimuses Teie poole. Oma teabe nõudmises väljendasin kahtlust osadele küsimustele vastamise osas ning palusin Teil selgitada avaldaja esitatud selgitustaotlusele vastamisega seonduvaid asjaolusid.

1.2. Justiitsministeeriumi seisukoht

6. Vastasite minu teabe nõudmisele 30.07.2013 kirjaga nr 10-2/13-6239. Selgitate, et avaldaja esitas Justiitsministeeriumile 26.02.2013 selgitustaotluse, millele Justiitsministeerium vastas 06.05.2013 kirjaga nr 11-7/13-236-47. Mõõnate, et kahetsusväärset on õiguskantsleri kahtlus osadele küsimustele vastamata jätmise osas põhjendatud ning osutatud Justiitsministeeriumi vastus avaldaja selgitustaotlusele ei ole ammendav. Sellega on Justiitsministeerium Teie hinnangul rikkunud märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse (MSVS) § 5 lõigetes 1 ja 8 sätestatud vastamiskohustust. Avaldaja selgitustaotlusest nähtuvalt on ta tõstatanud üksteist küsimust, millest kõigile vastatud ei ole. Esitatud küsimustest osadele vastamata jätmise põhjuseks on asjaolu, et vastuse koostajale on vastamiseks jõudnud esitatud pöördumisest üksnes leheküljed üks ja kolm, mis selgitab seda, miks ei ole vastatud kuuetele küsimusele, mis asuvad pöördumise leheküljel number kaks. Nendite, et esitatud pöördumisele osaliselt vastamata jätmine ei olnud kindlasti Justiitsministeeriumi tahtlik tegevus, vaid tegemist oli inimliku eksitusega. Käesolevaks ajaks on Justiitsministeerium vastanud kõigile avaldaja selgitustaotluses esitatud küsimustele. Märkite, et kuivõrd selles osas selgus pöördumisele mittevastamine alles õiguskantsleri teabe nõudmise saamisel, ei ole vastamata jätmist avaldajale selgitatud.
7. Ülejäänud küsimustele vastamise osas leiame, et Justiitsministeerium on 06.05.2013 vastuse sissejuhatavas osas viidanud, et avaldaja soovib vastuseid järgmistele küsimustele: milliseid konkreetseid samme on astunud selleks, et tagada kinnipeetavatele ja nende lähedastele võimalus realiseerida neile antud õigust ning et selle käigus ei satuks vanglasse aineid ja esemeid, mis seavad ohtu vangla ning seal viibivate isikute turvalisuse; kas on tehtud ettepanekuid õigusaktide selliseks muutmiseks, et need ei tooks endaga kaasa põhjendamatuid piiranguid, vaid piiraks kinnipeetavate ja nende lähedaste õigusi minimaalsel määral; kas on läbi viidud uuring, mis selgitaks välja esemed, mida ei suudeta kontrollida ka siis, kui need on läbi valgustatud ning millise seaduse alusel piiravad vanglate direktorid ainult vanglas kehtivate üldkorraldustega vabaduses viibivate isikute õigusi? Lisaks on avaldaja soovinud teada, kas vanglate osakond on teinud tema poolt nimetatud toiminguid või esitanud ettepanekuid, mis on seotud käesoleva teemaga? Seda küsimust ei ole vastuskirja sissejuhatavas osas märgitud. Osutate, et õiguskantsleri hinnangul on

selgitustaotlusele üheselt vastatud üksnes osas, mis puudutab õigusaktide muutmise ettepanekute tegemist ning üldkorraldusega vabaduses viibivate isikute õiguste piiramist.

8. Selgitate, et Justiitsministeerium on käsitlenud selgitustaotluses tõstatatud küsimusi number üks, kaheksa ja kümme (vastavalt õiguskantsleri teabe nõudmise kirjas esitatud numeratsioonile) koos, kuna oma sisult on tegemist sarnaste küsimustega. Kõigi kolme küsimuse sisu taandub sellele, milliseid toiminguid on tehtud, et kinnipeetavate õigust saada ja saata maksikirju ei piirataks põhjendamatult. Selle pärast ei ole vastuses ka osutatud küsimusi eraldi käsitletud. Arvestades esitatud küsimuste laadi, ei ole neile ka soovitud viisil konkreetsema vastuse andmine Teie hinnangul võimalik. Seetõttu selgitas Justiitsministeerium oma vastuses seda, milliste esemete vanglasse saatmine on keelatud ning millistel kaalutlustel ning kelle otsusega toimub asjade kirjast äravõtmine, millal vajab keelatud ainete ja esemete regulatsioon muutmist, mis põhjustel ja eesmärgil selline regulatsioon on kehtestatud ning millised muudatused on vangistusseaduses tehtud seoses sellega, millised asjad on kinnipeetavatele lubatud. Arvestades osutatud küsimuste sisu, on lähtuvalt sellest Teie kinnitusel nendele vastatud.
9. Selgitate, et küsimuse osas, mis puudutab uuringute tegemist asjade läbivalgustamise kohta, vastas Justiitsministeerium, et esemete läbivalgustamine ei taga seda, et kõik keelatud ained või esemed üles leitakse ning tõi asjade läbivalgustamise võimatuse kohta näite. Mõönate, et avaldaja esitatud küsimusele uuringu läbiviimise osas ei ole vastatud üheselt, kuid vastusest selgub, et esemete läbivalgustamine ei taga vanglas keelatud asjade avastamist. Märgite, et käesolevaks ajaks on Justiitsministeerium selles osas vastust täpsustanud ning on muuhulgas märkinud, et konkreetset järelevalve läbiviimise meetodid, võtted ja vahendid on vangla julgeoleku küsimus ning sellekohane informatsioon ei kuulu avalikustamisele.
10. Nendite, et Justiitsministeerium on käesoleval juhul rikkunud selgitustaotlusele vastamisel MSVS § 5 lõigetes 1 ja 8 sätestatud kohustust anda vastamisel isikule soovitud teave või põhjendada selle andmisest keeldumist. Justiitsministeerium on selles osas toiminud õigusvastaselt ning rikkunud hea halduse tava.
11. Mis puudutab avaldaja selgitustaotlusele vastamise tähtaega, tunnistate ilma täiendavat õiguslikku analüüsi välja toomata ja teades, et avaldaja selgitustaotlusele vastamisel on ületatud MSVS §-s 6 sätestatud 30-päevast vastamisetähtaega, et Justiitsministeerium on selles osas toiminud õigusvastaselt ja rikkunud ühtlasi hea halduse tava.
12. Nendite, et selgitustaotlusele vastamise tähtaja ületamine oli tingitud asjaolust, et 2013. aasta alguses kehtestasid kõik vanglad tulenevalt vangistusseaduse § 105 lõike 3 muudatustest uued kodukorrad. Sellega seoses esitasid kinnipeetavad vanglale korraga suurema arvu vaideid, mis edastati vangistusseaduse § 1¹ lõikest 4¹ tulenevalt lahendamiseks Justiitsministeeriumile. Üldjuhul vaidlustas kinnipeetav vaides korraga ka mitut kodukorra punkti, mis muutis vaided tavapärasest mahukamaks. Vaiete suure arvu ja nende mahu tõttu suurenas märkimisväärselt ka töökoormus, mis mõjutas paratamatult ka märgukirjadele ja selgitustaotlustele vastamist ning Justiitsministeeriumil tekkis pöördumistele vastamisel viivitus.
13. Kinnitate, et Justiitsministeerium on teadlik kohustusest menetleda pöördumisi seaduses ettenähtud korras ja tähtaegadel ning on suunanud sellele oma täiendava tähelepanu.
14. Lisaks edastasite avaldajale 23.07.2013 saadetud täiendava vastuse selgitustaotlusele nr 11-7/13-236-73.

II Õiguskantsleri seisukoht

15. Käesoleval juhul on peamine küsimus, kas Justiitsministeerium on avaldaja pöördumisele vastanud seaduses sätestatud tähtaja jooksul ja kas vastatud on kõikidele esitatud küsimustele.
16. Ilma pikemalt küsimust analüüsimata, nendin, et avaldaja 25.02.2013 pöördumine on tõlgendatav selgitustaotlusena. Ka Teie olete käsitlenud isiku pöördumist selgitustaotlusena ja seega ses osas antud juhul asjaosalistel ka erimeelsusi ei ole.
17. Selgitustaotlusele vastamise kord on sätestatud märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduses. Nii tuleb isiku selgitustaotlusele vastamisel anda taotluses soovitud teave või õiguslane selgitus või põhjendada selle andmisest keeldumist (MSVS § 5 lg 8). Tulenevalt MSVS §-st 6 tuleb selgitustaotlusele vastata viivitamatult, kuid mitte hiljem kui 30 kalendripäeva jooksul selle registreerimisest ning erilise vajaduse korral lähtuvalt vastamise keerukusest võib vastamise tähtaega pikendada kuni kahe kuuni.
18. Kui adressaat ei saa aru, mida isik oma pöördumises soovib, siis tuleb pöördumise esitajale MSVS § 5 lõikes 10 sätestatud korras selgitada, millised puudused avaldaja selgitustaotluses on, mille kõrvaldamisel saaks sellele sisuliselt vastata. Kui adressaadile on aga selge, mida isik soovib, siis tuleb MSVS § 5 lõikest 8 tulenevalt isikule vastamisel anda talle taotluses soovitud teave või õiguslane selgitus või põhjendada selle andmisest keeldumist.
19. Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) § 14 järgi on õiguste ja vabaduste tagamine seadusandliku, täidesaatva ja kohtuvõimu ning kohalike omavalitsuste kohustus. PS § 14 määrab nii põhiõiguste adressaadid kui ka sätestab igaühe õiguse korraldusele ja menetlusele, sh isiku õiguse heale haldusele.¹
20. Õigus heale haldusele hõlmab mitmeid olulisi alapõhimõtteid, millest haldusorganid peavad oma igapäevatöös juhinduma – seaduslikkus, eesmärgipärasus, läbipaistvus, isikute kaasamine ja ärakuulamine, otsuste põhjendamine, viisakus ja abivalmidus, menetluse toimumine mõistliku aja jooksul jne. Seaduslikkuse alapõhimõtte osaks on kohustus vastata pöördumistele seaduses sätestatud korras ja tähtaja jooksul. Hea halduse tavast tulenevalt peab isikule antav vastus olema nii põhjalik ja informatiivne, kui asjaolusid (pöörduja isik, juhtumi keerukus, varasem suhtlus jms) arvestades vajalik ja võimalik, sisaldama kogu asjassepuutuvat sisulist infot ning olema põhistatud. Kokkuvõtlikult peab haldusorgan käituma isikusõbralikult kõige laiemas mõttes.
21. PS §-s 46 on sätestatud õigus pöörduda märgukirjade ja avaldustega riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja nende ametiisikute poole. Vastamise korra sätestab PS § 46 lause 2 järgi seadus. Sisuliselt tuleneb PS §-st 46 igaühe õigus saada oma pöördumisele vastus. PS §-s 46 sätestatud vastamiskohustus esitab vastuse sisule vaid esmased nõuded, eelkõige vastuse põhjendamise kohustuse.²

¹ RKPJKo 17.02.2003, nr 3-4-1-1-03, punktid 12 ja 16: "Kuigi PS § 14 on sõnastatud objektiivselt, tulenevad sellest sättest ka subjektiivsed õigused, sh üldine põhiõigus korraldusele ja menetlusele [...] Euroopa õigusruumis tunnustatud põhimõtete analüüs viib järeldusele, et PS-st tuleneb isiku õigus heale haldusele, mis on üks põhiõigustest." Vt ka M. Ernits. Kommentaarid §-le 14. – Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. 2012, § 14 komm 1. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://pohiseadus.ee/ptk-2/pg-14/>.

² O. Kask. Kommentaarid §-le 46. – Eesti Vabariigi põhiseadus. Kommenteeritud väljaanne. 2012, § 46 komm 3. Kättesaadav arvutivõrgus: <http://pohiseadus.ee/ptk-2/pg-46/>.

22. Eelnevast tulenevalt leian, et isiku pöördumisele vastamine kuulub hea halduse tava hulka, st adressaadi kohustuseks on vastata seaduses sätestatud aja jooksul ja vastust põhjendada. Seega on isikul õigus pöörduda ka Justiitsministeeriumi poole ning ministeerium on kohustatud tähtaegselt vastama kõikidele küsimustele ja vastust põhjendama.
23. Küsimuses, miks ministeerium on jätnud vastamata avaldaja 25.02.2013 selgitustaotluse teisel leheküljel olevatele küsimustele 2 kuni 7, mööname 30.07.2013 vastuses nr 10-2/13-6239 rikkumist ja lisate, et olete tänaseks andnud avaldajale ka täiendavad selgitused. Leian, et täiendavate selgituste andmise püüd avaldajale peale info saabumist viidatud küsimustele vastamata jätmise osas on positiivne ja igati tervitav.
24. Siiski nendin, et Teie selgitus, et avaldajale vastuse koostaja sai vastamiseks vaid pöördumise osad leheküljed, tekitab segadust, kuna avaldaja on saanud Justiitsministeeriumist 06.05.2013 vastusega nr 11-7/13-236-47 koos oma selgitustaotlusest kinnitatud koopia kolmel lehel ja ka Justiitsministeeriumi vastuse sissejuhatuses avaldajale 23.07.2013 kirjas nr 11-7/13-236-73 "Täiendav vastus selgitustaotlusele" on ära toodud avaldaja pöördumise leheküljel kaks olevad küsimused. Kui avaldaja oleks saatnud Justiitsministeeriumile vaid pöördumise esimese ja kolmanda lehe, siis ei oleks olnud võimalik Justiitsministeeriumil avaldaja pöördumise teisel lehel kajastatud küsimusi välja tuua 23.07.2013 vastuses nr 11-7/13-236-73 "Täiendav vastus selgitustaotlusele" ega õiguskantslerile edastatud teabe nõudmise vastuses. Samuti ei nähtu Teie selgitustest, et Justiitsministeerium oleks avaldaja pöördumise teisel leheküljel olevaid küsimusi täiendavalt küsinud avaldajalt. Avaldaja pöördumisele vastamisel võinuks ministeeriumit teha tähelepanelikuks see, et avaldusele on märgitud leheküljenumbrid - tõsi esimene lehekülg ei olnud nummerdatud.
25. Kõik eelnev viitab küllaldase selgusega, et avaldaja selgitustaotlus oli Justiitsministeeriumile esitatud siiski ilmselt kolmel lehel, kuid mingil põhjusel osa pöördumisest kas ei jõudnud vastuse koostajani või jäeti see teadmata asjaoludel tähelepanuta. **Et tagada isikute pöördumiste korrektne vastamine, soovitan avaldaja pöördumisega toimunut analüüsida ja võtta vajadusel tarvitusele meetmed, et edaspidi jõuaksid isikute pöördumised tervikuna vastuse koostajani.**
26. Olete oma vastuses tunnistanud, et avaldaja selgitustaotlusele vastamisel MSVS §-s 6 sätestatud 30-päevast vastamistähtaega ületades on Justiitsministeerium käitunud õigusvastaselt ja rikkunud hea halduse tava. Samuti olete toonitanud, et olete teadlikud kohustusest menetleda pöördumisi seaduses ettenähtud korras ja tähtaegadel ning lubanud teha pingutusi kohustuse korrektseks täitmiseks, suunates sellele oma täiendava tähelepanu. **Eelnevast tulenevalt loen ma selle piisavaks ja ma ei pea seetõttu otstarbekuse kaalutlusel vajalikuks eraldi vastamistähtaaja küsimuses analüüsi läbi viia ning piirdun ses osas avaldaja õiguste rikkumise omapoolse möönmisega.**
27. Mis puudutab avaldajale antud vastuste sisu, siis märgin, et 25.02.2013 pöördumises tõstatas avaldaja järgmised küsimused:
1. "Soovin teada, milliseid konkreetseid samme on Justiitsministeeriumi vanglate osakond astunud selleks, et tagada kinnipeetavatele ja nende lähedastele võimalus realiseerida neile antud õigust võrdselt teiste isikutega ning selle realiseerimise käigus ei satuks vanglasse aineid ja esemeid, mis seavad ohtu vangla ning seal viibivate isikute turvalisuse?" Võib järeldada, et avaldaja on pidanud silmas õigust saada ja saata nn maksikirju;

2. "Kas vanglate osakond on 3,5 aasta jooksul kuulutanud välja hanke, millega ostetaks kõikidele vanglatele tehnilised vahendid, mis hõlbustaks vanglasse saabuvate kirjade kontrollimist?";
 3. "Kas vanglate osakond on 3,5 aasta jooksul välja selgitanud, milliseid tehnilisi vahendeid vanglad kirjades saadetavatele esemete kontrollimiseks vajavad?";
 4. "Kas vanglate osakond on 3,5 aasta jooksul pöördunud Eesti Posti poole palvega, et postkontorites kontrollitaks rohkem vanglatesse saadetavate maksikirjade sisu ja ei lastaks saata esemeid, mida ei tohi kirjaga saata (nt kiiresti riknevaid toiduaineid)?";
 5. "Kas vanglate osakond on 3,5 aasta jooksul läbi viinud koolitusi neile vanglateenistuse ametnikele, kes tegelevad tööülesannetest lähtuvalt vanglasse maksikirjaga saabuvate esemete kontrolliga?";
 6. "Kas vanglate osakond on 3,5 aasta jooksul teinud ettepanekuid vanglatele määratava eelarveraha suurendamiseks, sest need peavad selleks, et tagada kinnipeetavate ja nende lähedaste võrdne kohtlemine ülejäänud isikutega, palkama lisatööjõudu ja ostma vahendeid?";
 7. "Kas vanglate osakond on 3,5 aasta jooksul teinud kalkulatsioone, kui palju läheks maksma eelnevas punktis mainitud kulutused?";
 8. "Kas vanglate osakond on 3,5 aasta jooksul teinud ettepanekuid õigusaktide selliseks muutmiseks, et muudatused ei tooks endaga kaasa põhjendamatuid piiranguid (st lauskeelamist), vaid piiraks kinnipeetavate ja nende lähedaste (st mõlema osapoole) õigusi minimaalsel määral ning äärmisel vajadusel (nt keelaks kinnipeetaval üle ühe maksikirja saamise kuus. Sellisel juhul suudaks vangla ilma probleemideta kontrollida vanglasse saabuvaid maksikirju ja oleks tagatud ka kinnipeetavate ning nende lähedaste õigused)?";
 9. "Kas vanglate osakond on 3,5 aasta jooksul teinud uuringu, mis selgitaks välja esemed, mida ei suudeta kontrollida ka siis, kui see röntgeniga läbi valgustatakse?";
 10. "Kas vanglate osakond on 3,5 aasta jooksul teinud minu poolt nimetatud toiminguid või esitanud ettepanekuid, mis on seotud käesoleva teemaga?";
 11. "Veel soovin teada, millise seaduse alusel piiravad vanglate direktorid ainult vanglas kehtiva üldkorraldusega vabaduses viibivate isikute õigusi?"
- 28.** Eesti keele küsilauses eristatakse üld-, alternatiiv- ja eriküsilauset. Üldküsilause ootab jaatavat või eitavat vastust ning algab tüüpiliselt küsisõnaga *kas*. Alternatiivküsilausega antakse vastajale valida lausete või ühe lausekomponendi eritähenduslike variantide vahel. Tavaliselt algab see sõnaga *kas*, pakutavaid alternatiive rinnastab *või*. Vastus seisneb mingi alternatiivi väljavalimises. Eriküsilausele vastamisel tuleb valida lausekomponendi etteandmata variantide vahel.³
- 29.** Antud juhul on punktides 2 kuni 10 esitatud üldküsilaused ja neile on võimalik anda minimaalselt vähemalt kas eitav või jaatav vastus (jah või ei). Punktides 1 ja 11 on soovitud selgitusi, millele vastamisel tuleb anda selgitavat infot ja mis eeldab selgitustaotluse adressaadi poolt pikemat seisukoha kujundamist. Mõistagi võib juhtuda, et mõnel teemal ei ole selgitustaotluse adressaadil võimalik seadusest tulenevalt (nt tegemist on riigisaladusega vms) infot anda, kuid siis eeldab küsimusele korrektne vastamine selgitust, miks info väljastamisest loobutakse ning viidet vastavatele õigusaktidele (näiteks avaliku teabe seadusele või riigisaladuse seadusele). Leian, et avaldaja üheteistkümne küsimuse puhul ei ole tegemist ka küsimustega, mis olenemata eitavast või jaatavast vastusest reedaks küsijale selle tegevuse aset leidmise või puudumise, mida avaldajale seadusest tulenevalt öelda ei ole

³ H. Metslang. Küsilause eesti keeles. Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituut. Tallinn, Valgus, 1981, lk 13-14.

lubatud. Antud juhul puuduvad ministeeriumi vastustest viited, miks ei saaks avaldajale palutud infot anda (kui alus info väljastamata jätmiseks tõepoolest eksisteerib nt seetõttu, et tegemist on vangla julgeolekut puudutava teabega).

30. Kui selgitustaotluse adressaat peab vajalikuks oma vastuses avaldajale lisaks küsitud küsimuse otsesele vastusele anda mingeid täiendavaid asjakohaseid ja avaldajat abistada võivaid selgitusi, siis see võimalus on alati. Samas peab selgitustaotluse adressaat vastamisel lähtuma ennekõike ikka küsimusest ja andma esmalt sellele vastuse ning kui nähakse avaldaja küsimuse taga ka avaldaja soovi saada täiendavat infot, siis on võimalik selle kohta selgitustaotluse adressaadil koostatavas vastuses anda soovi korral omapoolsed lisaselgitused ja ennetada nii võimalikku avaldaja uut pöördumist ning pöördumisega kaasuvat kulu. Kui tegemist on küsimusega, millele ei saagi üheselt eitavalt või jaatavalt vastata, siis tuleks seda ka avaldajale vastuseks selgitada ja anda avaldajale täiendav selgitus, mida selgitustaotluse adressaat tarvilikuks peab.
31. Olgu veelkord nenditud, et kui selgitustaotluse adressaat arvab, et ainult eitav või jaatav vastus üldküsilausele võib siiski avaldajas tekitada segadust, siis on tal alati võimalik esitada täiendav selgitus, kuid täiendav selgitus ei saa asuda ise iseenesest vastuse asemele, vaid peaks olema ikka lisamärkuseks eitavale või jaatavale vastusele. Tõsi, kuna haldusmenetluse seadus on üldseadus ning märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamine on olemuslikult haldusmenetlus toimingu sooritamisel, siis kohaldatakse ka neile vastamisel täiendavalt haldusmenetluse seaduses sätestatud niivõrd, kuivõrd neis eriseadustes ei ole sätestatud teisiti (MSVS § 1 lg 2). Nii kohaldub ka näiteks HMS §-s 6 sätestatud uurimispõhimõte. Haldustegevuses kehtivast uurimispõhimõttest tulenevalt peab ametnik isikult pöördumise saamisel selgitama välja isiku tegeliku tahte⁴, tõlgendama seda heauskselt ning sõltumata sellest, kuidas isik on oma pöördumise pealkirjastanud (märgukiri, avaldus, kaebus, taotlus, teabenõue vms), lahendama selle pöördumise sisu ja isiku tahet arvestades ning seaduses ette nähtud menetluskorda järgides. Kuid minu hinnangul ei saa pöördumise adressaat asuda väga laialt isiku pöördumist tõlgendama ja ka isik peab kandma mõistlikul määral vastutust oma küsimuse sõnastuse ja formuleerimise ees. Teisisõnu – ametnikule ei saa oluliselt ette heita, kui isiku küsimus on sõnastatud nii, et sellele soovitud moel vastata ei ole võimalik või siis võimaldab küsimus objektiivselt vaadelduna erinevaid vastusevariante ja ametnik valib neist ühe.
32. Antud juhul on minu hinnangul Justiitsministeeriumi 06.05.2013 vastusega nr 11-7/13-236-47 vastatud üheselt kaheksandale küsimusele ministeeriumi kirja neljandas lõigus. Samas tuleb mul nõustuda Teie selgitusega, et kolme küsimuse sisu taandub sellele, *milliseid toiminguid on tehtud, et kinnipeetavate õigust saada ja saata maksikirju ei piirataks põhjendamatult*. Ja sellest lähtuvalt tuleb mul ka lugeda küsimustele üks ja kümme vastus antuks. Mõõnan, et küsimustele ühise vastuse andmine ei ole iseenesest keelatud, kuid selline ühine vastamine ei saa olla eesmärk iseenesest. Avaldajale peab siiski olema arusaadav ja jälgitav, millises kirja osas ja millisele küsimusele pöördumise adressaat talle vastuse annab.
33. Teisele küsimusele on minu hinnangul vastatud Justiitsministeeriumi 23.07.2013 vastuse nr 11-7/13-236-73 "Täiendav vastus selgitustaotlusele" kolmandas lõigus.

⁴ Isiku tegeliku tahte väljaselgitamist on Riigikohus korduvalt rõhutanud näiteks haldusmenetluse kontekstis: RKHKm 04.04.2003, nr 3-3-1-32-03, p 16; RKHKO 14.01.2004, nr 3-3-1-82-03, p 13; 23.10.2003, nr 3-3-1-57-03, p 24; 11.01.2006, nr 3-3-1-75-05, p 16.

34. Kuigi kolmandale küsimusele ei ole Justiitsministeeriumi 23.07.2013 vastuse nr 11-7/13-236-73 kolmandas lõigus vastatud üheselt eitavalt ega jaatavalt, võib selle küsimuse antud selgituse põhjal siiski lugeda vastatuks.
35. Neljandale ja viiendale küsimusele vastamise osas leian, et Justiitsministeeriumi 23.07.2013 vastuse nr 11-7/13-236-73 neljandas lõigus olete öelnud, et vastate AS-i Eesti Post poole pöördumise küsimusele ja viiendas lõigus vastate vanglaametnike koolituse küsimusele. Tõsi, avaldajale on kenasti selgitatud õiguslikku tausta, kuid paraku ei ole antud ühest vastust, kas vanglate osakond on pöördunud AS-i Eesti Post poole ja korraldanud koolitusi või ei ole seda teinud. **Seega, ei ole minu hinnangul antud küsimustele vastatud ja palun avaldajale anda täiendav vastus.**
36. Kuuendale ja seitsmendale küsimusele saab lugeda asjaoludest tulenevalt samuti vastatuks – vastustest on ilmne, et eelarveraha suurendamiseks ettepanekuid tehtud ei ole, samuti ei ole tehtud avaldaja küsitud kalkulatsioone.
37. Üheksandale küsimusele vastamise osas leian, et Justiitsministeeriumi 23.07.2013 vastuse nr 11-7/13-236-73 kolmandas lõigus olete osutanud, et vastate sellele küsimusele. Ka Justiitsministeeriumi 30.07.2013 vastuse nr 10-2/13-6239 teise lehekülje teises lõigus olete andnud selleteemalise selgituse. Mõõnan, avaldajale on ka siin kenasti selgitatud õiguslikku tausta, kuid paraku ei ole ühest vastust, kas vanglate osakond on või ei ole vastavat uuringut teinud. **Seega, ei ole minu hinnangul ka antud küsimusele täiel määral vastatud ja palun avaldajale anda täiendav vastus.**
38. Üheteistkümnendale küsimusele vastamise osas olen seisukohal, et sellele on vastatud Justiitsministeeriumi 06.05.2013 vastuse nr 11-7/13-236-47 kuuendas lõigus.

III Kokkuvõte

39. Kokkuvõtlikult leian järgmist.

40. Teadmata põhjustel ja ilma veenva selgituseta on avaldajale esmakordsel vastamisel jäetud tähelepanuta pöördumise ühel leheküljel olev teave. Tagamaks edaspidi isikute pöördumistele korrektne vastamine, soovitan avaldaja pöördumisega toimunut analüüsida ja võtta vajadusel tarvitusele meetmed, et edaspidi jõuaksid isikute pöördumised tervikuna vastuse koostajani.
41. Olete oma vastuses tunnistanud, et avaldaja selgitustaotlusele vastamisel märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse §-s 6 sätestatud 30-päevast vastamistähtaega ületades on Justiitsministeerium käitunud õigusvastaselt ja rikkunud hea halduse tava. Samuti olete toonitanud, et ministeerium on teadlik kohustusest menetleda pöördumisi seaduses ettenähtud korras ja tähtaegadel ning olete lubanud teha pingutusi kohustuse korrektseks täitmiseks, suunates sellele oma täiendava tähelepanu. Eelnevast tulenevalt piirdun avaldaja õiguste rikkumise lühida möönmisega ses küsimuses ning ei pea seetõttu otstarbekuse kaalutlusel vajalikuks eraldi vastamistähtaaja küsimuses analüüsi läbi viia ega soovitud teha.
42. Minu hinnangul ei ole vastatud avaldaja 25.02.2013 selgitustaotluses esitatud küsimustele neli, viis ega üheksa, mistõttu palun avaldajale anda nendes küsimustes täiendav vastus.

43. Ootan Teie seisukohti antud soovitusel osas hiljemalt 15.11.2013.

44. Edastan käesoleva kirja koopia ka avaldajale.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Hent Kalmo
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel